

Podmaniczky Szilárd

Tornatermi évforduló

Nagyon vártam már ezt a napot, mert úgy nézett ki, hogy nem fog eljönni sose. Negyven év az rengeteg idő, akárhonnán is nézzük.

Amikor húszéves házassági évfordulónk volt, a művházba mentünk ünnepelni, mert annyian összejöttek. Először fölírtam egy nevet a lapra, aztán a feleségem, utána én kettőt, vehettük elő a következő lapot. Úgyhogy asztalokból kiraktunk egy patkót a zenekari árok elé, aztán odahordták a húslevest, a bort, a szódát meg a sülteket. Nagy mulatság volt, tánccal. Másnap azt se tudtam, mit ünnepeltünk. A gatyám ott lógott a csillárról, az asszony meg meztelenül hasalt az asztalon.

De akkor még fiatalok voltunk, heti három szexmenet, most már csak havi átlagban passzióztatunk.

Amikor a negyvenedik évfordulót szerveztük, sokan mondták, hogy korai lesz ez még, mert az ötvenediket szokták. Csakhogy úgy fogy az idő, mint az ember, aztán az ötvenedikre elértünk a kamrában is.

Elkezdtek írni a neveket, egy lapot alig bírtunk megtölteni. Azt mondta az asszony, hogy úgy lenne igazságos, ha fölírnánk a halottakat is, csak azoknak nem küldenék meghívót, hanem piros ceruzával kihúznánk a listáról.

Aztán amikor a malteros Dezsőhöz értünk, nem tudtunk mit csinálni. A Dezső derék kőműves volt, körülbelül olyan magas is, ő építette a házak hetvenhét százalékát, ha hozzászámoljuk azt is, amit lebontott. Olyan ember volt, aki kitalálta a másik gondolatát. Ott állt a küszöbön, mielőtt hívták volna. „Nem kéne egy kis cserép a disznóóra, lefagy a tökük. Nem jönne jól egy aláfalazás, kimaradt egy kis kátrány a sekrestyénél.”

Az meg aztán nem is csoda, hogy ővele építették a nutriatelep helyére a kis bevásárlóközpontot.

Ez volt az első igazán nagy megbízatása, úgyhogy le is esett rögtön a tetőről, a májusfával együtt. A külföldiek mindjárt megvizsgálták, mi okozta a balesetet. Amikor mutatták nekik a májusfát, azt mondták, nem ismernek ilyen épületgépészeti anyagot. Azt hitték, valami indián kultúra van a dologban, vagy mexikói, mert ahová a Dezső esett, valahogy rengeteg kukoricát találtak a homok alatt. Akkor elmagyarázta nekik az Emi néni, hogy ez ilyen régi szokás nálunk. Elkezdtek számolni. Kimutatták, hogy a májusfa a kilencven százalékos baleseti fokozatú kategóriába tartozik, vagyis a Dezső a májusfa áldozata.

Nem halt meg, bár jobb lett volna neki, most is ott fekszik kómában. Hiába viszi neki a felesége a paprikás krumplit, azt mondják, csak oldott állapotú anyagot lehet neki az infúzióval beadni.

Szegény felesége otthon a mixerrel megcsinálta az oldott állapotú paprikás krumplit, meg hogy ne szomjazzon a Dezső, belemixelt négy nagyfröccsöt is, aztán egy nejlonzacskóban bevitte a kórházba. Már a buszra se nagyon akarták fölengedni, mert ki volt írva, hogy undort keltő anyaggal nem lehet fölszállni. De aztán megesett rajta a sofőr szíve, mikor elképzelte, milyen lenne éveken át kómában feküdni egyetlen korty pálinka nélkül. A menetidőnél tíz perccel hamarabb értek a kórházhoz. A többitől hallgatok, mert nem adták be neki az oldatot. Még beöntésbe se.

De ez csak rémtörténet, nem kell mindjárt megijedni.

A lényeg az, hogy amikor a Dezsőhöz értünk, nem tudtunk mit kezdeni vele. Hogy most fölírjuk a listára, mint akit régen is meghívtunk, vagy ne. Vagy aztán húzzuk le, mert úgyse tud eljönni, mert közben mégse halott, mint akiket pirossal húztunk le. Egy óráig ült a feleségem a végén, mire kitalálta, hogy húzzuk ki sárgával. A sárga úgyse nagyon látszik messziről, de azért mégiscsak ki van húzva.

Egy híján negyvenegy név jött össze. Ennyi embernek sok a temető, akarom mondani a művház, fejenként többbe kerül a bérleti díj, mint a vacsora.

De hogy a fenébe tud az ember ilyen lehetetlen helyzetbe kerülni, mikor csak ünnepelni akar? Elrontja a szája ízét a probléma.

Csak lézengtünk a kertben az asszonnyal, nem is szóltunk egymáshoz. Úgy metszettem a szőlőt, hogy némelyik két év múlva se hozott termést, a feleségem meg fölkapálta az ősssel elvetett dughagymát. A két hülye. Két olyan hülye voltunk, hogy arra nincs magyarázat. Hol kimentünk a kertbe, hol be a házba, mint akik alva járnak, de nem tudják, hogy fejezzék be.

Két kerttel följebb lakik az Emi néni, már olyan öreg, hogy mire ősssel kiér a kertbe, az összes dió a zsebeibe potyog. Úgyhogy volt ideje megnézni, mit szobrozunk odakint. Azt mondta, mint két gipszstukkó, olyanok vagytok, akik azt se tudják, merre induljanak.

Áthívtuk az Emit, három nap múlva meg is jött. A feleségem leültette, megmasszírozta a lábát, mert teljesen elgémberedett a sok járástól. Ráadta a zakómat, meg csinált neki egy jeges kávé, már ahogy itt szokták, nincs fölmelegítve.

Emi szerint tisztára bolondok vagyunk, nem kell az ilyet máshol tartani, mint a tornateremben.

A feleségem nagyon megörült, mert ő ötös volt tornából, én viszont tudtam, hogy az önkormányzat két hete kiadta rá a bontási engedélyt. Nem tudtam, mit mondjak, csak a körmeimet néztem, mintha fontos üzenetet várnék. Ugyanis az Emi néni volt régen a tornatanár. Ott mászatott minket kötélre, futtatott órákon át, mi meg, mint a lovak, összeestünk. Végül úgy döntöttem, megmondom neki.

Emi néni, tudja, az a baj, hogy a tornateremre két hete kiadták a bontási engedélyt.

Csak bámult maga elé, mint aki kocsival jött, de gyalog kell hazamennie.

Ott bolyongott az emlékei mélyén, sőt, még annál is mélyebben.

Biztosan eszébe jutott a Marci igazgató, akivel a szertárban döngetett éveken keresztül. Aztán a biológiatanár meg az a sok túlkoros és bukott diák, akik egy ilyen helyen nagyon föl tudnak halmozódni. Eszük semmi, de a farkuk úgy áll, mint zászlórúd a himnusz alatt.

Akkor az Emi kért még egy jeges kávé, és azt mondta, láttatok ti már karón varjút. Főlegyenesedett a székéből és hazament a feleségem kedvenc poharával.

Valahogy úgy éreztem, mint amikor disznót belezünk a sógoréknál. Kívüle vagy, mégis belüle fájsz.

A feleségemmel még éjszaka se szóltunk egymáshoz, csak horkoltunk, mint két katonatiszt.

De egy hét múlva csöngettek. Ki lehet az, csodálkozott az asszony, mert soha nem zárjuk a kaput, néha a postást úgy kell kizavarni az előszobából, mikor a feleségem a nagy pára miatt nyitott ajtónál tusol.

Kinéztam a függöny mögül az ablakon.

Az Emi az, visszahozta a bögréd!

Na, legalább az megvan, morogta az asszony, én meg tényleg úgy voltam vele, legyen ez az évfordulás ajándék.

Leültem a tévé elé, de nem kapcsoltam be, mert akkor nem hallottam volna, hogy miről beszélnek. Túl vastagok a falak, csak valami morgást hallottam, mint mikor a kutya idomítja a szentjánosbogarat.

Csak már lassan tíz perce beszélgettek! Hát mi a fészkes fenét lehet ennyi idő alatt mondani?

Ahogy kiléptem az ajtón, örömeben összecsapta a tenyerét az asszony, és a falon eltörte a poharat. Csak a füle maradt a kezében.

Képzeld, Emi elintézte, hogy ideiglenesen visszavonják a bontási engedélyt!

Hát ezt meg hogy csináltad, tegeztem le életemben először ezt a kék szemű öregasszonyt, aki mintha kislányos szemeire húzott boszorkánybőrben bujkálna.

A polgármester is ember, mondta Emi, csücsörített egy formásat a szájával.

Tán csak nem?, kérdeztem.

De-de, válaszolta. Nem volt jó íze, de biztos azért, mert már régen csináltam.

A feleségem hazakísérte Emit, én meg összesöprögtem az üvegcserepeket, nehogy örömeben átsétáljon rajta.

Amikor visszajött, nekidőlt az ajtófélfának.

Te, ez nyolcvanévesen tényleg lecumizta a polgármestert?

Ilyen időket élünk, mókuskám. Valamit valamiért. Ez minden ünnepben benne van.

Hát, mondta a feleségem, remélem, majd ott a vacsorán nem jut eszembe túl sokszor.

Kiküldtük a meghívókat, a kertben rendbe hoztuk, amit tönkretettünk. Reggelente megpuszítottuk egymást, és néha még éjszaka is beszélgettünk.

Elkértem a tornaterem kulcsát, a feleségem kitakarított, én meg a szomszédoktól összeszedtem pár asztalt, hogy rendesen elférjünk.

Olyan negyvenedik házassági évfordulót csaptunk, amilyen sose lesz több. Ettünk. Mit ettünk? Zabáltunk. Bor folyt még a széklábakon is, aztán éjfélkor

Emi néni elszavalta a Nemzeti dalt. A favágó Feri bácsi a gerendán megcsinálta a guruló átfordulást. A hatvanas éveiben járó cukrász lengőgyakorlatot mutatott be a gyűrűn. Zsuzsi, a nyugdíjas gyerekgyógyász fél perc alatt lement hídba. Én a bordásfalon próbáltam húzódkodni, nem értem magasra, de legalább a gallér letörölte a számról a pörköltszaftot.

A feleségem szerint hajnalig mulattunk, én már nem is emlékszem, hogy mentünk haza.

Délelőtt fölébresztettem az asszonyt, most is az asztalon, valahogy neki ez az ünnepi figura, ráadtam a hálóruhát, aztán egészen estelig aludtunk.

Olyan csend volt a ház körül, mint ahol nem laknak mások, csak ketten. Máskor autók fénye járkal a falon, vagy a Híradó alatt is verik a vasakat, most meg még a kutyák se szóltak.

Megkérdeztem az asszonyt, de ő nem hallott semmit ebből a csöndből.

Lezuhanyozott, csinált egy szendvicset, aztán elindultunk, hogy rendbe rakjuk a tornatermet.

Már besötétedett, mire odaértünk. Útközben találkoztunk egy biciklissel, máig se tudom, ki volt az. Az úton egy éhes macska nyávogott utánunk, pedig nem volt már olyan ételszagom. Megfogtam az asszony kezét, mint amikor először rántottam be hozzánk az ablakon. Meleg volt a keze a zuhanyozástól.

A tornaterem kapuja kidöntve, ahogy húsz éve állt már parlagon. A füvet az ünnepség előtt keskeny nyomban vágtam le, hogy be tudjunk menni a bejárathoz.

Odabent aztán nyúlok a kapcsolóért, de hiába. A biztosíték is rendben, mégis nagy a sötétség. A feleségem odasúgott.

Visszarakhatták rá a bontási engedélyt, amitől kiáramtalanították.

Mintha megéreztem volna, előhúztam a farzsebemből az elemlámpát, azzal mentünk be a terembe. A nagy mulatságban nem is vettem észre, hogy ott állt az óriás vaskályha, amiben fával meg iszapszénnel tüzeltünk. Ott állt a fogas, amire ha az egyik oldalára három nadrággal többet raktak, fölborult.

A teremben minden csupa kosz volt, poros, a zenétől omladozni kezdett a vakolat és beterítette a tányérok. Üvegek a padlón, pár darab az asztalon feküdt. Sötét tócsa a földön. A feleségemre néztem.

Menjünk innen, holnap úgyis elkezdik a bontást!

De hát a székek meg az evőeszközök meg az asztalok, az üvegek betétdíja? Értetlenkedett a feleségem.

Tudod, hogy honnan kaptuk az asztalt? Ezen vágják a füvet a csirkéknek. Tán csak nem hiszed, hogy a rendes benti bútort ideadják?

Ez olyan most, mintha meghaltunk volna, mondta a feleségem, mintha ez itt a halotti torunk lenne.

Kivette a kezemből a lámpát és elindult kifelé. A macska egész az ajtóig jött utánunk. Lassan mozgott, mint egy hernyó, meg nyávogott. Majd itt bezabálhat a maradékból.

Otthon csöndben néztük a tévét. A feleségem elővett egy doboz kekszet, igazából most ért utol bennünket az ünnepi hangulat.

El se hiszem, hogy negyven éve élünk együtt.

Átkaroltam az asszonyt, a vállamra hajtotta a fejét. Azt hittem, elsírja magát. Hogy majd most az idők súlya alatt összetörik. De csak hallgatott.

Mert van benne mindig valami szótlanság, amikor hallgat.

Ahogy ránéztem, láttam, hogy valaki máshoz beszél magában. Hogy csupa értelem az arca, és közben változik. Mozog a szája meg a szeme. Negyven éven át azt hittem, hogy elrontotta az életét. De annyira, hogy már nem lehet helyrehozni. Vagyis nem hittem azt magamról, hogy valami olyat tudok, amelyet a többiek ne tudnának. Hanem egyszerűen csak vagyok, se jobb, se rosszabb. A soha nem is létező átlag, ahogy a polgármester minden beszédében mondja.

Másnap jött a hír, hogy megkezdték az épület bontását. A faluban minden csupa por lett, a gépek zajától nem hallottuk a vasút kattogását.

A bontás másnapján leálltak a gépek, szirénázó autó jött a városból. A romok között halva találták Emit. Az orvos azt mondta, hogy szerinte az épület bontásakor dőlt rá a fal, és az ütötte agyon.

A polgármester azzal kezdte a temetési beszédet, hogy ez a nagyszerű asszony az utolsó pillanatig ragaszkodott a múltjához, az életéhez és a becsületéhez.

Beletelt vagy négy hónapba, mire a feleségem karja a köldökömnél lejjebb ért.

Ez az élet, mókuska, ezt suttogta a fülembe. Ha akarod, két percen belül megünnepelhetjük a századik évfordulót is.